

Петров Павло Григорович

Цифрові інструменти участі як форма транскордонного політичного впливу

УДК 327:321

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.34>

Петров Павло Григорович
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
просп. Науки, 72, Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0001-9124-1763

У статті проаналізовано сучасні трансформації політичної участі, зумовлені цифровізацією, глобалізацією та зміною моделей взаємодії між громадянами та владними інституціями. Актуальність теми зумовлена глибокими трансформаціями політичної участі, що відбуваються в умовах цифрової глобалізації. Цифрові інструменти – е-петиції, онлайн-консультації, електронне голосування, краудсорсинг, соціальні мережі – виходять за межі національних юрисдикцій і формують нові типи участі громадян у політичному житті інших держав. Це сприяє появі транскордонного політичного впливу, який кидає виклик традиційним уявленням про суверенітет, легітимність та політичну репрезентацію. Метою статті є проаналізувати цифрові інструменти участі громадян як засіб транскордонного політичного впливу в умовах глобалізованого інформаційного середовища; виявити їх потенціал у трансформації форм політичної взаємодії, зокрема впливу на публічну політику за межами державних кордонів, та окреслити пов'язані з цим виклики, ризики й перспективи. У процесі дослідження застосовано комплекс методів: порівняльно-політичний аналіз (для співставлення національних і транснаціональних практик участі), кейс-стаді (для аналізу конкретних прикладів кампаній Fridays for Future, петицій на підтримку України), контент-аналіз (для вивчення змісту цифрових ініціатив), а також системний і аналітичний підхід (для концептуалізації транскордонної участі як явища в межах цифрової глобальної екосистеми). У результаті дослідження виявлено, що цифрові платформи слугують каналами глобального політичного впливу, розширюють можливості політичної мобілізації та солідарності, але водночас супроводжуються низкою ризиків: непрозорістю алгоритмів, загрозами маніпуляцій, викликами легітимності та представництва. Обґрунтовано, що без належної етичної та нормативної бази такі інструменти можуть не лише посилити демократичну участь, але й спричинити політичну поляризацію чи дестабілізацію. У підсумку зроблено висновок про необхідність глобального регулювання цифрової участі, формування стандартів транскордонної демократії та визнання нового політичного суб'єкта – «глобального цифрового виборця». Перспективними напрямками дослідження визначено вивчення транснаціональних публічних сфер, крауд-деліберації та участі громадян у глобальному врядуванні через цифрові канали.

Ключові слова: цифровізація, цифрова демократія, глобалізація, транскордонна участь, політична мобілізація, інститути.

Вступ. У XXI столітті цифровізація стала ключовим чинником трансформації політичної участі громадян. Застосування інструментів цифрової демократії – таких як електронні петиції, онлайн-консультації, електронне голосування та інші форми цифрової взаємодії – суттєво змінює способи взаємодії громадян з політичними інституціями. Ці технології не лише розширюють можливості залучення до процесів прийняття рішень, а й руйнують традиційні бар'єри, пов'язані з географією, інституційною замкненістю та монополією держави на політичну комунікацію.

У цьому контексті дедалі більшої актуальності набуває явище транскордонного політичного впливу, здійснюваного за допомогою цифрових інструментів участі. Громадяни, активісти та цілі спільноти отримують змогу впливати на політичні процеси в інших країнах, не виходячи за межі власного цифрового простору. Онлайн-платформи для петицій, краудсорсингові інструменти, соціальні мережі та відкриті цифрові консультації стають каналами для глобального політичного висловлення та тиску. Такі форми участі створюють нові типи публічних сфер і водночас кидають виклик класичним уявленням про державний суверенітет,

політичну легітимність і контроль над інформаційним простором.

У цьому дослідженні цифрові інструменти участі розглядаються як складова нової глобальної політичної екосистеми, що переосмислює поняття участі, суверенітету та відповідальності в умовах цифрової епохи.

Мета та завдання. Метою статті є проаналізувати цифрові інструменти участі громадян як засіб транскордонного політичного впливу в умовах глобалізованого інформаційного середовища; виявити їх потенціал у трансформації форм політичної взаємодії, зокрема впливу на публічну політику за межами державних кордонів, та окреслити пов'язані з цим виклики, ризики й перспективи.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у статті застосовано сукупність якісних методів дослідження, що дали змогу комплексно проаналізувати цифрові інструменти участі в контексті транскордонного політичного впливу. Базовим є порівняльно-політичний аналіз, за допомогою якого здійснено зіставлення національних і транснаціональних прикладів цифрової участі, зокрема кейсів, пов'язаних із кліматичними рухами, антивосьними петиційними кампаніями

та платформами електронної демократії у різних країнах. Метод кейс-стаді застосовано для глибокого вивчення окремих випадків транскордонного впливу – таких як Fridays for Future, або онлайн-консультації ЄС – які стали прикладами успішної політичної мобілізації за межами державної юрисдикції. Для дослідження інформаційного наповнення цифрових платформ та змісту громадських ініціатив використано метод контент-аналізу, що дозволив виокремити ключові тематичні акценти, способи комунікації та стратегії впливу. Системний підхід дав змогу розглядати цифрову участь не ізольовано, а як елемент ширшої глобальної політичної екосистеми, яка функціонує у взаємозв'язку з національними державами, міжнародними організаціями та технологічними платформами. Аналітичний метод застосовано для теоретичного осмислення викликів, що постають у сфері цифрової демократії: алгоритмічна непрозорість, питання легітимності участі, етичні дилеми та інформаційна асиметрія. Застосування зазначених методів дозволило отримати комплексне бачення феномену транскордонної цифрової участі та її впливу на сучасну політичну реальність.

Результати. Цифрова демократія є однією з ключових характеристик політичного розвитку у XXI столітті, що відображає перехід від виключно інституційних форм участі до гнучкіших, технологічно опосередкованих механізмів громадянського впливу. Серед основних інструментів цифрової участі виокремлюють електронні петиції, онлайн-консультації, електронне голосування та краудсорсинг політичних рішень. Вони сприяють зниженню бар'єрів для участі, дозволяють громадянам безпосередньо взаємодіяти з владою та виступати ініціаторами рішень, що впливають на публічну політику [2]. Водночас цифрові платформи змінюють темп і характер політичного діалогу, відкриваючи простір для мобілізації, саморепрезентації та об'єднання громадян поза межами державного контролю [9].

Поширення цифрових інструментів участі кидає виклик класичному розумінню державного суверенітету. У цифровому середовищі політична дія дедалі частіше виходить за рамки національних кордонів, що змушує держави переглядати свою роль у процесах врядування. Держави більше не є єдиними акторами, які мають доступ до політичної комунікації – цифрові платформи, транснаціональні організації та навіть окремі громадяни можуть здійснювати вплив на формування політики в інших країнах. Це зумовлює нові форми співуправління в умовах «платформенної глобалізації» та породжує поняття цифрового суверенітету – здатності держави контролювати цифрову інфраструктуру та зберігати автономію в інформаційному просторі [17]. Водночас, як зазначає аналітика CSIS, спроби регулювання інтернету

та цифрової взаємодії стикаються з труднощами у глобалізованій і технологічно децентралізованій реальності [3].

У цьому контексті набуває актуальності концепт глобального громадянства, що підкреслює транснаціональний характер громадянської ідентичності та дій. Завдяки цифровим технологіям громадяни можуть об'єднуватися навколо глобальних проблем – зміни клімату, прав людини, боротьби з корупцією – і впливати на них незалежно від національної приналежності. Цей підхід знаходить відображення у міжнародних ініціативах з розвитку громадянських компетентностей та цифрової грамотності, які вважаються основою для формування активного, відповідального і глобально мислячого громадянина [16]. Дослідження також вказують на потребу формувати освіту для цифрової демократії, яка виховує не лише технічні навички, а й критичне мислення, розуміння прав і механізмів участі в політичному житті як у межах держави, так і на глобальному рівні [13].

Цифрова демократія у глобальному контексті – це не просто технологічне нововведення, а структурна зміна у взаємодії влади та суспільства. Вона створює передумови для формування нових політичних суб'єктів, переосмислення державної ролі в умовах транскордонної участі та посилення глобальної відповідальності громадян.

У сучасному глобалізованому світі цифрові інструменти участі стали потужним засобом транскордонного політичного впливу. Громадяни, незалежно від свого місця проживання, можуть впливати на політичні процеси в інших країнах через онлайн-кампанії, петиції та флешмоби. Наприклад, платформи як Avaaz дозволяють ініціювати петиції, які швидко набирають міжнародну підтримку, впливаючи на прийняття рішень у різних державах [2]. Цифрові платформи, такі як Decidim, забезпечують інфраструктуру для участі громадян у процесах прийняття рішень, дозволяючи обговорювати та голосувати за пропозиції, що мають значення не лише на локальному, а й на глобальному рівні [5]. Соціальні мережі, зокрема Twitter/X, стали інструментами мобілізації та поширення інформації, що сприяє формуванню глобальних рухів та кампаній.

Цифрові діаспори та транснаціональні спільноти відіграють важливу роль у транскордонному політичному впливі. Вони використовують цифрові медіа для підтримки демократичних процесів у своїх країнах походження, організовуючи кампанії та лобіюючи інтереси на міжнародному рівні [11]. Такі спільноти створюють мережі, що сприяють обміну інформацією та координації дій, впливаючи на політичні процеси через транснаціональні канали [15].

Також, можна стверджувати, що у сучасному світі цифрові інструменти стали потужним засо-

бом транскордонного політичного впливу, дозволяючи громадянам та спільнотам впливати на політичні процеси за межами своїх країн. Одним із яскравих прикладів є міжнародний кліматичний рух Fridays for Future, ініційований шведською активісткою Гретою Тунберг у 2018 році. Цей рух швидко набув глобального масштабу, мобілізуючи мільйони молодих людей у понад 150 країнах світу для участі в кліматичних страйках та акціях протесту. Завдяки використанню цифрових платформ та соціальних мереж, Fridays for Future змогли координувати дії учасників по всьому світу, впливаючи на політичні рішення щодо кліматичної політики на міжнародному рівні [7].

Іншим прикладом транскордонного впливу є петиції проти війни в Україні, які підписувалися громадянами інших країн. Такі петиції, розміщені на міжнародних платформах збирали сотні тисяч підписів, закликаючи уряди третіх країн до дій, таких як запровадження санкцій проти агресора або надання військової допомоги Україні. Ці цифрові кампанії сприяли формуванню міжнародного тиску на політичних лідерів та впливали на ухвалення рішень на національному та міжнародному рівнях.

Європейський Союз також активно використовує цифрові інструменти для залучення громадян до формування політик. Онлайн-консультації ЄС дозволяють не лише громадянам країн-членів, а й іноземцям висловлювати свою думку щодо різних політичних ініціатив. Це сприяє формуванню більш інклюзивного та прозорого процесу ухвалення рішень, а також дозволяє враховувати думки різних зацікавлених сторін з усього світу [5]. Цифрові інструменти участі стали ефективними засобами транскордонного політичного впливу, дозволяючи громадянам та спільнотам впливати на політичні процеси за межами своїх країн, сприяючи розвитку глобальної демократії.

Транскордонна цифрова участь громадян у політичних процесах відкриває нові можливості для глобальної демократії, проте водночас породжує низку етичних, правових та політичних викликів. Одним із ключових питань є легітимність такої участі. Наприклад, петиції, підписані іноземцями, можуть розглядатися як прояв глобальної громадянської активності, але також можуть сприйматися як зовнішній тиск на національні уряди, що ставить під сумнів принцип невтручання [6].

Додаткову складність створює використання цифрових платформ, алгоритми яких можуть сприяти маніпуляціям громадською думкою. Алгоритмічні системи соціальних мереж часто оптимізовані для максимізації залучення користувачів, що може призводити до пріоритизації контенту, який викликає сильні емоції, незалежно від його достовірності. Це створює сприятливе середовище для поширення дезінформації та маніпулятивних кам-

паній, зокрема з використанням фальшивих акаунтів та ботів [1].

Особливо небезпечними є так звані «кампанії під чужим прапором», коли акції або повідомлення маскуються під ініціативи місцевих громадян, хоча фактично організовані зовнішніми акторами. Такі операції можуть підривати довіру до справжніх громадських ініціатив та сприяти поляризації суспільства [4]. Ще одним важливим аспектом є проблема представництва в цифровому просторі. Платформи, що домінують у глобальному інформаційному середовищі, часто належать компаніям з країн Глобальної Півночі, що може призводити до «інформаційного колоніалізму» – ситуації, коли культурні та політичні наративи менш розвинених країн маргіналізуються або викривляються [10]. Це ставить під загрозу цифрову самовизначеність спільнот та посилює нерівність у доступі до інформації та можливостей впливу на глобальні дискурси.

Таким чином, хоча цифрові інструменти участі відкривають нові горизонти для демократичного залучення, вони також вимагають уважного аналізу та регулювання, щоб запобігти зловживанням, забезпечити прозорість алгоритмів та гарантувати рівноправний доступ до інформаційного простору для всіх учасників.

Розвиток цифрових технологій відкриває нові горизонти для демократичної участі на глобальному рівні, формуючи передумови для появи феномену «глобального цифрового виборця». Це поняття виходить за межі традиційної участі громадян у виборах і передбачає здатність індивідів долучатися до політичних процесів незалежно від кордонів – через е-петиції, онлайн-голосування, крауд-деліберації або участь у формуванні політики через відкриті цифрові платформи. Одним із прикладів реалізації цієї ідеї є проєкт Democracy Earth, який просуває концепцію «інтернет-демократії», заснованої на блокчейн-технологіях, що уможливлюють верифіковане, прозоре і децентралізоване голосування [14]. Такі ініціативи створюють потенціал для участі осіб без громадянства, мігрантів або політично виключених груп, які традиційно не охоплені формальними демократичними механізмами.

Паралельно з цим формуються транснаціональні публічні сфери, які зростають навколо цифрових інструментів комунікації та обговорення політичних тем. Завдяки платформам на зразок Decidim, громадяни з різних країн мають змогу брати участь у відкритих консультаціях, обмінюватися ідеями, співтворити політики та впливати на рішення на місцевому або глобальному рівні [5]. Такі простори сприяють появі нових форм політичної культури, заснованих на горизонтальній взаємодії, співтворенні та цифровому діалозі. Усе частіше крауд-деліберація – процес спільного, відкритого обговорення рішень – застосовується

у практиці локального самоврядування, формування бюджету участі або розробки стратегій сталого розвитку.

У зв'язку з цими трансформаціями зростає значення міжнародних інституцій, які покликані встановлювати правила гри у сфері цифрової взаємодії. Наприклад, Internet & Jurisdiction Policy Network працює над розробкою юридичних рамок для транскордонного інтернет-взаємодії, пропонує механізми співпраці між державами, платформами та громадянським суспільством щодо питань, пов'язаних із кіберзлочинністю, захистом персональних даних та свободою слова [8]. Іншою важливою структурою є ОЕСР (OECD), яка в межах Інклюзивного форуму G20/OECD розробляє рекомендації для забезпечення податкової справедливості та цифрової прозорості у глобальному середовищі, що безпосередньо впливає на політику великих технокомпаній [12].

У перспективі можна очікувати посилення співпраці між державами та наддержавними інституціями у сфері цифрової демократії. Зокрема, необхідною стає розробка етичних стандартів алгоритмів, механізмів міжнародного електронного голосування, міждержавних петиційних платформ і гарантій доступу до цифрових прав. Окрім того, постає завдання забезпечення інклюзивності: участь у цифрових процесах повинна бути відкритою для всіх соціальних груп, зокрема людей із обмеженим доступом до інтернету або недостатнім рівнем цифрової грамотності.

Висновки. Цифрові інструменти участі – такі як е-петиції, онлайн-консультації, електронне голосування, краудсорсинг – дедалі активніше формують нову архітектуру глобального політичного впливу. Вони не лише трансформують способи комунікації громадян з владою, але й розширюють рамки політичної участі за межі національних кордонів, сприяючи появі транскордонної демократії. Цифрові платформи здатні виступати ефективними каналами політичного тиску, солідарності, мобілізації та співтворення рішень навіть у тих випадках, коли формальні механізми участі є обмеженими або заблокованими.

Транскордонна участь громадян за допомогою цифрових інструментів може бути як конструктивною формою міжнародної підтримки та солідарності, так і викликом для політичної стабільності, легітимності рішень і державного суверенітету. Особливої уваги потребують питання прозорості алгоритмів, боротьби з цифровими маніпуляціями, захисту прав користувачів і подолання цифрової нерівності.

Транскордонні кейси – такі як кампанія Fridays for Future, міжнародні петиції проти війни в Україні, цифровий хактивізм чи онлайн-консультації ЄС – засвідчують, що цифрова демократія виходить за межі національних режимів і стає багатовимірним

інструментом глобального врядування. Однак ця участь має бути нормативно врегульована, щоб зберегти баланс між відкритістю та відповідальністю.

У перспективі постає завдання розробки міжнародних стандартів цифрової демократії, що передбачатимуть інклюзію, етичність алгоритмів, легітимність транскордонної участі та нові механізми представництва в цифровому просторі. Формування «глобального цифрового виборця» і транснаціональних публічних сфер може стати наступним етапом еволюції політичної участі, що вимагає міждисциплінарного діалогу між державами, технологічними платформами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bradshaw, S., & Howard, P. N. (2021). The Global Disinformation Order: 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation. Oxford Internet Institute. Retrieved from <https://www.ox.ac.uk/news/2021-01-13-social-media-manipulation-political-actors-industrial-scale-problem-oxford-report>
2. Civicus. (2023). Synthesis report: Analysis of the digital democracy ecosystem. Retrieved from https://www.civicus.org/documents/ddi/ddi_synthesis-report_analysis-of-the-digital-democracy-ecosystem.pdf
3. CSIS. (2021). Sovereignty and the Evolution of Internet Ideology. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/sovereignty-and-evolution-internet-ideology>
4. Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (CISA). (2022). Tactics of Disinformation. Retrieved from https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/tactics-of-disinformation_508.pdf
5. European Commission. (2020). Technology and democracy. Retrieved from <https://madoc.bib.uni-mannheim.de/67671/1/technology%20and%20democracy-KJNA30422ENN.pdf>
6. Freedom House. (2019). Freedom on the Net 2019: The Crisis of Social Media. Retrieved from <https://freedomhouse.org/report/freedom-on-the-net/2019/the-crisis-of-social-media/digital-election-interference>
7. Fridays for Future. (2023). Fridays for Future. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Fridays_for_Future
8. Internet & Jurisdiction Policy Network. (2022). Internet & Jurisdiction Policy Network. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_%26_Jurisdiction_Policy_Network
9. Internet Policy Review. (2020). Digital democracy (ConceptSeries). Retrieved from <https://policyreview.info/articles/analysis/digital-democracy>
10. Kwet, M. (2019). Digital Colonialism: US Empire and the New Imperialism in the Global South. Race & Class, 60(4). Retrieved from <https://longreads.tni.org/digital-colonialism-the-evolution-of-us-empire>
11. Lahneman, W. J. (2005). Impact of Diaspora Communities on National and Global Politics. Retrieved from https://cisssm.umd.edu/sites/default/files/2019-08/lahneman_diaspora_report.pdf
12. OECD/G20 Inclusive Framework. (2024). OECD/G20 Inclusive Framework. Retrieved from

https://en.wikipedia.org/wiki/OECD/G20_Inclusive_Framework

13. Pashby, K., V. Oliveira Andreotti. (2023). Digital Democracy and Global Citizenship Education: Mutually Compatible or Mutually Complicit?. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/282829759_Digital_Democracy_and_Global_Citizenship_Education_Mutually-Compatible_or_Mutually-Complicit

14. Siri, S. (2017). Meet the man with a radical plan for blockchain voting. Wired. Retrieved from <https://www.wired.com/story/santiago-siri-radical-plan-for-blockchain-voting>

15. Sociology Institute. (2023). The Political Impact of Diaspora: Connections and Consequences. Retrieved from <https://sociology.institute/diaspora-transnational-communities/political-impact-diaspora-connections-consequences/>

16. UNESCO. (n.d.). Democracy and global citizenship. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/democracy-and-global-citizenship>

17. World Economic Forum. (2025). What is digital sovereignty and how are countries approaching it?. Retrieved from <https://www.weforum.org/stories/2025/01/europe-digital-sovereignty/>

Digital participation tools as a form of cross-border political influence

Petrov Pavlo Hryhorovych

PhD in Political Science,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Relations
Oles Honchar Dnipro National University
Nauky Ave., 72, Dnipro, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9124-1763

The article examines contemporary transformations of political participation driven by digitalization, globalization, and shifts in the models of interaction between citizens and state institutions. The relevance of the topic lies in the deep changes in political participation occurring under conditions of digital globalization. Digital tools – such as e-petitions, online consultations, electronic voting, crowdsourcing, and social media – transcend national jurisdictions and form new types of citizen engagement in the political life of other countries. This leads to the emergence of cross-border political influence, which challenges traditional understandings of sovereignty, legitimacy, and political representation. The purpose of the article is to analyze digital participation tools as instruments of cross-border political influence in a globalized information environment; to assess their potential for transforming political interaction – particularly their impact on public policy beyond national borders – and to outline the associated challenges, risks, and prospects. The study applies a set of methods: comparative political analysis (for comparing national and transnational participation practices), case study (to analyze specific examples such as the Fridays for Future campaign and petitions supporting Ukraine), content analysis (to study the discourse of digital initiatives), as well as systemic and analytical approaches (to conceptualize cross-border participation as a phenomenon within the digital global ecosystem). The findings reveal that digital platforms act as channels of global political influence, expand the possibilities for political mobilization and solidarity, yet simultaneously entail multiple risks: algorithmic opacity, manipulation threats, issues of legitimacy and representation. It is argued that without appropriate ethical and regulatory frameworks, such tools may not only enhance democratic participation but also provoke political polarization or destabilization. The article concludes with the call for global regulation of digital participation, the development of standards for cross-border democracy, and the recognition of a new political subject – the «global digital voter». Promising directions for further research include the study of transnational public spheres, crowd deliberation, and citizen engagement in global governance through digital channels.

Key words: digitalization, digital democracy, globalization, cross-border participation, political mobilization, institutions.